

A VÉLETLEN SZÁNDÉKOS MŰVE

Edit Kaldor/Káldor Edit: Point Blank

2008.02.21.

Nem hiszem, hogy akarhat mű ennél többet: megmutatkozni egy személyiség által, kérdésekkel ostromolni a nézőt, bizonyosságait megkérdőjelezni, bizonytalanságaiban válaszokkal segíteni. TOMPA ANDREA ÍRÁSA.

Élő, történő, személyes „esemény” ez, színház vagy kiállítás, mindenesetre találkozás, ahol munka folyik, s ki-ki magán dolgozhat. A *Point Blank* című előadás, s szereplője, egy Nada nevű lány mindössze annyit kérdez: hogyan kellene élni. És hogyan nem. Milyen életet kellene választani. És mi az ő – az én – életutunk. Ki leszek és lehetek. Magányos öregasszony macskával. Unott házastárs. Bulímiás középkorú nő. Egy sorozatgyilkos áldozata.

Nada

gyanítom, itt nekünk dolgunk újragondolni-tágítani szűk, egyre unalmasabb és üresebb konvencióinkat, hagyományainkba csontosodó, zárkózott színházunkat.

Látszólag minden nagyon egyszerű, ami a színpadon van – valaki egy laptopnál vetít, Nada, a lány beszél, képeket nézünk. Ennyi. De gondolatban és filozófiában, sőt: színházesztetikai kérdésselvetésben rendkívül gazdag este. Köze van az időhöz, az emberhez és a valósághoz. A holland-flamandok szerint ez is színház, értsd: történés és kommunikáció, a magyar fogalmak szerint bajosan az, és

Nada, ez a „civil” lány, aki az előadás készítőjét gyerekkora óta ismeri, kamerájával – nem akármilyen kamera ez: kétszázszoros zoomolásra képes – mást sem tesz, mint figyel: embereket, életeteket, helyeket, történeteket. Alkotó lény: gyűjt, szenvedélyes, már-már saját megítélése szerint is beteges gyűjtője a történeteknek, életlehetőségeknek, amelyekben mind-mind önmagát keresi, a saját útját. Képeinek száma felfoghatatlan: hetvenötezer, állítja, ebből néhány tucatot látunk ma este két képernyőre vetítve. (Nem lehet két egyforma előadás, tűnődöm.) E képek gyakran mint egymással vitatkozó életek, egymást kizáró lehetőségek, elágazó ösvények jelennek meg. Olykor egy álló hétig figyel valakit. (Nem tagadom, motoszkál bennem némi morális aggály: végül is idegeneket figyel, örökít meg, aki én is lehetnék.) A fotók majdnem úgy peregnek, mintha film lenne, a kihagyások mégis feszült dramaturgiát teremtenek: soha nem lehet tudni, mi lesz a következő pillanatban. A képek egyszerre jelennek meg egy lehetséges, már előre kialakított struktúrában,

mappákba rendezve, névvel ellátva, és esetlegesen, kaotikusan, virtuális képkupacként, amelyben turkálni lehet. Az alkotók szemünk láttára alakítják a struktúrát, a képek rendszerét.

Ma este egy kérdésre szeretne választ adni, jelenti be Nada, számára ez az előadás célja: hogy hogyan éljen – egyedül vagy társsal? Nada a véletlenből gyűjt: mindent figyel, követ a kamerájával, távolról beleles életetekbe, szándékok, helyzetek irányát kutatja lenszéjével. A véletlen, a *random* az élet szervező elve számára – random-dramaturgia, tanítja a posztdramatikus színház, minálunk

Vetítés

a **Kréta**kör *Feketeország* című

előadása működött így: a véletlen műve, hogy épp ez jött szembe, ezt láttam meg, ezt a férfit például, aki nyugodtan ült egy padon, aztán felpattant és szétrúgott egy kukát, végül, mintha mi sem történt volna, visszaült a padra. Viszont az életben döntéseket kell hozni arról, hogy hogyan éljünk.

A véletlennek ebben a szabad holland-flamand kultúrában sokkal nagyobb szerepe van, mint nálunk: nem előre elgondolt struktúrák és konvenciók mentén halad, nem koncepciókat gyárt, nincs receptje (gyakran nem is színdarabokhoz nyúl, alig őriz meg valamit a színházból, a színészt is beleértve), ezért is szabad. Nyitva áll a törtézésre, eltölti a kíváncsiság és a törtézésre való várakozás nyugtalansága, ezért tudhat bekövetkezni a váratlan, az előreláthatatlan, az esemény. Az élhető, normális élet keresése – végső soron kimondatlanul is boldogságkeresés ez – ma gyakran témája a holland-flamand színháznak (lásd **Johan Simons, Jan Lauwers, Jan Fabre** alkotásait). Hogy miért éppen a holland-flamandokat érdekli a boldogság ma Európában, erre – még csak a fesztivál elején tartván – nem tudom a választ.

A magyar származású, ma Brüsszelben élő **Edit Kaldor** (Káldor Edit) színháza – ő a rendező, ott ül a laptop mellett – a dokumentumszínház saját válfaját testesíti meg: nem a valóság egy előre kijelölt szeletét, mozzanatát kutatja, hanem egy talált, véletlen, ellentmondásaiban feltárulkozó valóságot, amelynek a megismerése – megtapasztalása: hiszen a néző ma este tapasztal, ugyanúgy, mintha a létben merítkezne meg maga is,

Nada és a férfiak. Forrás: lowfesztival.hu

szabadon, figyelemmel – elvezet az önmegismeréshez, de legalább is valóságos és nyugtalanító kérdések feltételéhez.

Hogyan kellene élni? Egyedül? Társsal? Nada képeket mutat, magányos emberekről, üres arcokról, nyugalomról, éjszaka zabáló nőről, filmfüggő férfiről. Aztán összetartozásról, családi verekedésről, társas magányról vetít. Nézzük a képeket, hallgatjuk Nada kommentárjait, és közben odabent, a nézőben megy a saját mozija, vetíti saját életének képeit. Rágja a kérdést: tényleg, hogyan is kellene élni? Jól van-e így, ahogy van.

Az előadás késélen egyensúlyoz: egy magánember személyes, egzisztenciális kételyei közléről, és idegen történetek, az esztétikai tapasztalathoz szükséges távolságban feltárlkozva. Mindkettő hiteles, érvényes. Csak az előadás vége bizonytalanodik el (legalább is ezen az estén), mintha a kijelölt feladat, a döntés meghozatala nem sikerülne, vagy nem egyértelműen, a dramaturgiai ív megtörik. Marad valami szorongató érzés a személyes lényel, a megismert és megkedvelt, dilemmáit feltárni képes, mindössze tizenkilenc éves Nadával kapcsolatban: hogy a történetgyűjtő lány nem tud még belefogni saját életébe, ma este még nem tudott dönteni, és hogy mi lesz vele az előadás után. Ez azonban már nem esztétikai kérdés.

Kapcsolódó cikkünk:

[LOW Holland-Flamand Kultfeszt 2008](#)

Szerző: **Tompa Andrea**

Cím: Point Blank

Ötlet és rendezés: Káldor Edit

Társalkotók: Nada Gambier, Frank Theys, Nicola Unger, Io Tillett Wright, Monika Rinkc, Ugo Dehaes

Szereplők: Káldor Edit, Nada Gambier

Fotók: Frank Theys

Támogatás: A LOW Holland-Flamand Kultfeszt 2008 megvalósítására

Megítelt támogatás: 30 000 000 Ft

Támogató: Kiemelt Kulturális Események Ideiglenes Kollégiuma